

רשומות

הצעות חוק

11 ביולי 1990

2005

י"ח בתמוז התש"ן

צמוד

240 חוק לטיפול בחולי נפש, התש"ן-1990

מבוא

בחוק המוצע תורחבנה אפשרויות הפעולה שלו:

1) כאשר יהיו בידיו ראיות לכאורה על קיומם של התנאים המצדיקים אשפוז אך החולה מסרב להיבדק מרצונו, יוכל הפסיכיאטר המחוזי לצוות על הבאתו לבדיקה כפויה שתאפשר לו להחליט אם אכן יש צורך באשפוז.

2) אם ימצא הפסיכיאטר המחוזי שאין הכרח לטפל בחולה באשפוז, רשאי הוא להורות על טיפול מרפאתי כפוי. הדבר יאפשר לחולה להמשיך את חייו במסגרת המשפחה והקהילה כשעליו רק להתייצב במרפאה מדי פעם לשם קבלת הטיפול לפי הוראות הרופא.

3) הפסיכיאטר המחוזי יהיה רשאי להורות על אשפוז לא דחוף או על טיפול מרפאתי גם כאשר החולה איננו מסכן את עצמו או את זולתו סכנה פיזית או מיידית אך יכולתו לדאוג לצרכיו נפגמה בצורה קשה או כאשר הוא גורם סבל נפשי חמור לעצמו או לזולתו.

סמכות זו תאפשר לחולה שאינו יכול לדאוג לעצמו לקבל טיפול מתאים שעשוי להחזירו למצב שבו יוכל לתפקד ולעמוד בזכות עצמו.

הצעת החוק מושתתת על הנסיון שנרכש במשך שלושים וחמש שנות המעלתו של החוק הקיים לטיפול בחולי נפש, שנחקק בשנת התש"ז-1955. ההצעה משקפת את השינויים והחידושים שחלו בתחום הטיפול במחלות הנפש, את ההתקדמות הרבה שהושגה בהכנת התהליכים הנפשיים של החולים, והיא מבטאת את ההשקפות הרווחות היום בעולם הנאור בענין ההגנה על זכויותיהם של החולים.

הוראות כעיפיים 5 עד 8 שבחוק המוצע מהוות את החידושים החשובים ביותר שבו לעומת המצב כיום, וזאת מכמה בחינות:

(א) כיום אין מחלת נפש מוגדרת כלל בחוק, כך שלפסיכיאטר המחוזי יש שיקול דעת רחב מדי לענין קביעת הצורך בשלילת החופש של החולה על ידי אשפוזו ויש על כך ביקורת ציבורית קשה. מוצע שלצורך האשפוז כפוי תצומצם הגדרתה של מחלת נפש והיא תכלול רק כזו שכתוצאה ממנה נפגם במידה ניכרת כוח שיפוטו של החולה או כושרו לביקורת המציאות.

האשפוז הכפוי יהיה מוצדק רק אם החולה עלול לסכן את עצמו או את זולתו וקיים קשר סיבתי בין מחלת הנפש לבין הסיכון האמור.

(ב) היום קיימת בידי הפסיכיאטר המחוזי רק הכרירה לאשפוז את החולה, לעתים אף ללא בדיקה, או להשאירו חופשי ללא טיפול.

[329]

חוק לטיפול בחולי נפש, התש"ן-1990

1. בחוק זה -

הגורות

- "בדיקה פסיכיאטרית" - בדיקה פסיכיאטרית של אדם הנעשית בידי פסיכיאטר מחוזי או בידי פסיכיאטר אחר שמינה הפסיכיאטר המחוזי;
- "בית חולים" - בית חולים כמשמעותו בפקודה והמיועד לאשפוז חולי נפש או מחלקה פסיכיאטרית בבית חולים כמשמעותו בפקודה;
- "הפקודה" - פקודת כריאות העם, 1940¹;
- "ועדה פסיכיאטרית" - ועדה פסיכיאטרית מחוזית שמונתה לפי סעיף 23;
- "חולה" - אדם הסובל ממחלת נפש;
- "מרפאה" - כהגדרתה בסעיף 65(3) לפקודה והמיועדת לתת שירותי בריאות הנפש;
- "מנהל" - מנהל רפואי של בית חולים, או מנהל מחלקה פסיכיאטרית בבית חולים או בבית חולים כמשמעותו בפקודה, לפי הענין;
- "נכס" - מקרקעין, מטלטלין וזכויות וטובות הנאה מכל סוג שהוא;
- "פסיכיאטר" - רופא מורשה שהוא בעל תואר מומחה בפסיכיאטריה בהתאם לתקנות שהותקנו לפי סעיף 17 לפקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976² (להלן - פקודת הרופאים);
- "פסיכיאטר מחוזי" - פסיכיאטר בשירות המדינה ששר הבריאות מינהו להיות פסיכיאטר מחוזי או סגן פסיכיאטר מחוזי לענין חוק זה;

דברי הסבר

ואלה עיקרי החוק המוצע:

1. לא יאושפו אדם, אלא אם נבדק תחילה בבית חולים המיועד לאשפוז חולי נפש בדיקה רפואית, גופנית ונפשית, שבה הוכח הצורך באשפוז;
2. חולה שאושפז מרצונו רשאי, בכל עת, להשתחרר מבית החולים אלא אם כן מצא פסיכיאטר מחוזי כי נתמלאו בו התנאים לאשפוז כפוי;
3. הוראה לאשפוז אדם בעל כורחו תינתן בידי הפסיכיאטר המחוזי רק לאחר שבדיקה רפואית הראתה כי קיימים התנאים המצדיקים זאת, כפי שפורטו בחוק;
4. הוראת הפסיכיאטר המחוזי לאשפוז כפוי מוגבלת לתקופה של מספר ימים, ומעבר לכך יכולה רק ועדה פסיכיאטרית להאריך את תקופת האשפוז כאמור, וגם זאת לתקופות קצובות, כך שתהיה ביקורת תקופתית לגבי כל חולה המאושפז אשפוז כפוי;

¹ ע"ר 1940, תוס' 1, עמ' 191.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 30, עמ' 594.

"קרוב" - כן זוג, הורה, צאצא, אח, אחות, סב, סבה, מאמץ ומאומץ;
 "ראש שירותי בריאות הנפש" - פסיכיאטר שמונה לפי סעיף 21;
 "רופא" - רופא מורשה כמשמעותו בפקודת הרופאים;
 "השר" - שר הבריאות.

2. לא יתקבל חולה לאשפוז בבית חולים למעט אם ניתן לגביו צו אשפוז אלא אם כן נבדק תחילה בדיקה רפואית, נפשית וגופנית, בבית החולים ונקבע הצורך לאשפוז; היה החולה קטין - ייבדק בידי רופא בעל תואר מומחה בפסיכיאטריה של הילד והמתגבר, בהתאם לתקנות שהותקנו לפי סעיף 17 לפקודת הרופאים.
3. (א) חולה המבקש להתאשפז מרצונו בבית חולים, יחתום על הסכמה לאשפוז מרצון וקבלת טיפול, למעט קבלת טיפולים מיוחדים שיפורטו בתקנות ושלגביהם יש צורך בהסכמה מיוחדת.
 (ב) חולה שהתאשפז מרצונו והוא מבקש להשתחרר מבית החולים, יחתום על טופס בקשה לשחרור וישחרר לפי רצונו תוך ארבעים ושמונה שעות מחתימתו.
 (ג) טירב חולה לחתום על הסכמה לאשפוז לפי סעיף קטן (א) או על בקשה לשחרור לפי סעיף קטן (ב), תירשם בקשתו בפרוטוקול, שיערך ויחתם בידי שני רופאים או בידי רופא ואחות, והחולה יאושפו או ישוחרר, לפי הענין.
 (ד) ביקש חולה להשתחרר לפי סעיף קטן (ב) ומצא המנהל כי נתמלאו התנאים לאשפוז כפוי כאמור בסעיף 8, יבקש המנהל מיד מהפסיכיאטר המחוזי לתת הוראת אשפוז; לא נתן הפסיכיאטר המחוזי הוראת אשפוז תוך ארבעים ושמונה שעות מהגשת בקשתו של החולה לשחרור, ישוחרר החולה מבית החולים.
4. (א) מנהל רשאי לקבל חולה לאשפוז דחוף בניגוד לרצונו וללא הוראת אשפוז לאחר שהחולה נבדק כאמור בסעיף 2, ונמצא כי נתמלאו לגביו התנאים לאשפוז כאמור בסעיף 8(א).
 (ב) תקופת אשפוז דחוף לפי סעיף קטן (א) לא תעלה על ארבעים ושמונה שעות; בתום התקופה האמורה ישוחרר החולה, אלא אם כן ניתנה בתוך אותה תקופה הוראת אשפוז או שהחולה הסכים לאשפוזו כאמור בסעיף 3.
5. פסיכיאטר מחוזי רשאי להורות בכתב כי אדם יובא בדחיפות לבדיקה פסיכיאטרית, אם הוכחו בפניו ראיות לכאורה כי נתמלאו באדם כל התנאים האלה:
 (1) הוא חולה וכתוצאה ממחלתו פגום, במידה ניכרת, כוח שיפוטו או כושרו לביקורת המציאות;

דברי הסבר

- סעיף 2 מוצע שעריכת בדיקה רפואית נפשית וגופנית של חולה תהווה תנאי מוקדם לאישפוזו בבית החולים, וכשהחולה הוא קטין מוצע שהבדיקה האמורה תיערך בידי פסיכיאטר מומחה בפסיכיאטריה של הילד והמתגבר.
- סעיף 3 מוצע שחולה המתאשפז מרצונו יוכל גם להשתחרר מרצונו, אלא אם כן מצבו מצדיק אשפוז כפוי.
- סעיף 4 מוצע הסדר מיוחד לאשפוז חולה שמפאת מצבו יש צורך לאשפוזו בדחיפות, ללא הוראת אשפוז.
- סעיפים 5 עד 8 תכנסו של סעיפים אלה הוסבר במבוא להצעת חוק זו.

- (2) הוא עלול לסכן את עצמו או את זולתו סיכון פיזי מיידי;
- (3) הוא סירב להיבדק בידי פסיכיאטר.
6. פסיכיאטר מחוזי רשאי להורות בכתב כי אדם יוכא לבדיקה פסיכיאטרית, אם הובאו לפניו ראיות לכאורה כי נתמלאו באדם כל התנאים האלה:
- (1) הוא חולה וכתוצאה ממחלתו פגום, במידה ניכרת, כוח שיפוטו או כושרו לביקורת המציאות;
- (2) נתקיים בו אחד מאלה:
- (א) הוא עלול לסכן את עצמו או את זולתו, אלא שהסכנה אינה פיזית או מיידיית;
- (ב) יכולתו לדאוג לצרכיו הבסיסיים פגומה בצורה קשה;
- (ג) הוא גורם סבל נפשי חמור לעצמו או לזולתו;
- (ד) הוא פוגע פגיעה חמורה ברכושו.
- (3) הוא סירב להיבדק בידי פסיכיאטר.
7. הוראה של פסיכיאטר מחוזי לפי סעיפים 5 או 6 תהיה בתוקף במשך עשרה ימים מיום נתינתה.
8. (א) שוכנע פסיכיאטר מחוזי על סמך בדיקה פסיכיאטרית כי נתמלאו באדם התנאים שבסעיף (1)5 ו-(2) וקיים קשר סיבתי בין שני התנאים האמורים, רשאי הוא להורות בכתב כי יובא לבית החולים וכי יאושפו בו בדחיפות.
- (ב) שוכנע פסיכיאטר מחוזי על סמך בדיקה פסיכיאטרית כי נתמלאו באדם התנאים שבסעיף (1)6 ו-(2) וקיים קשר סיבתי בין שני התנאים האמורים, רשאי הוא להורות על הבאתו לבית החולים ועל אשפוזו בו.
- (ג) הוראת אשפוז לפי סעיף קטן (א) או (ב) (בחוק זה – הוראת אשפוז) תהיה בתוקף במשך עשרה ימים מיום נתינתה.
9. (א) תקופת אשפוז על פי הוראת אשפוז לא תעלה על שבעה ימים מיום האשפוז אלא לפי הוראות חוק זה.
- (ב) פסיכיאטר מחוזי רשאי, לפי בקשה מנומקת בכתב מאת המנהל, להאריך את תקופת האשפוז על פי הוראת אשפוז לשבעה ימים נוספים.
- (ג) הועדה הפסיכיאטרית רשאית –
- (1) לפי בקשה מנומקת בכתב מאת המנהל, להאריך את תקופת האשפוז מעבר לארבעה עשר הימים האמורים, לתקופה נוספת שלא תעלה על שלושה חודשים.
- (2) לפי בקשה מנומקת בכתב מאת המנהל, להאריך מדי פעם את תקופת האשפוז, וזאת לתקופות נוספות שכל אחת מהן לא תעלה על ששה חודשים: האריכה הועדה הפסיכיאטרית את תקופת האשפוז לתקופה העולה על שלושה חודשים, רשאי החולה, קרובו או אפוטרופסו, בתום שלושה חודשים מיום ההחלטה, לפנות אל הועדה בבקשה לדיון נוסף בענין האשפוז.

בדיקה כפויה לא דחופה

תקפה של הוראת בדיקה

הוראה לאשפוז כפוי ותקפה

תקופת אשפוז כפוי והארכתה

דברי הסבר

סעיף 9 מוצע להורות בחוק שחולה לא יאושפו לתקופה ממושכת ללא ביקורת תקופתית חכופה, שעל פיה ייקבע אם אכן יש צורך להמשיך ולאשפוזו: הסתיימה תקופת אשפוז ולא הוארכה קודם לכן – ישוחרר החולה.

(ד) נסתיימה תקופת אשפוז כאמור בסעיף זה ולא הוארכה, ישוחרר החולה.

הוראה לטיפול
מרפאתי כפוי

10. (א) נוכח פסיכיאטר מחוזי על סמך בדיקה פסיכיאטרית כי נתמלאו באדם התנאים האמורים בסעיף 8(א) או (ב) וקיימת אפשרות לתת את הטיפול הדרוש במסגרת מרפאה - רשאי הוא להורות בכתב כי על האדם לקבל את הטיפול הדרוש במסגרת מרפאה שיקבע לתקופה ובתנאים שיוורה (להלן - הוראה לטיפול מרפאתי), ובלבד שתקופה כאמור לא תעלה על ששה חדשים.

(ב) נוכח פסיכיאטר מחוזי, על פי פניה בכתב של המנהל, כי חולה המאושפז אשפוז כפוי זקוק להמשך טיפול מרפאתי לאחר שחרורו, רשאי הוא לתת הוראה לטיפול מרפאתי.

(ג) פסיכיאטר מחוזי רשאי, לפי בקשה מנומקת בכתב מאת מנהל המרפאה, להאריך מדי פעם את תקופת הטיפול המרפאתי לתקופות נוספות שכל אחת מהן לא תעלה על ששה חדשים.

(ד) לא מילא אדם אחר הוראת הפסיכיאטר המחוזי כאמור בסעיף קטן (א) או (ב), יחולו עליו הוראות סעיף 8.

ערר על הוראת
אשפוז או
טיפול מרפאתי

11. (א) על הוראת אשפוז או על הוראה לטיפול מרפאתי וכן על סירוב לתת הוראת אשפוז, רשאי כל אדם להגיש ערר לועדה הפסיכיאטרית.

(ב) הועדה הפסיכיאטרית תדון בערר על הוראת אשפוז לא יאוחר מחמישה ימים מהגשתו ובערר על הוראה לטיפול מרפאתי - לא יאוחר מעשרה ימים מהגשתו.

(ג) הועדה הפסיכיאטרית רשאית לאשר את ההחלטה נושא הערר, לבטלה או לשנותה כפי שתמצא לנכון.

עיכוב ביצועה
של הוראה
לאשפוז כפוי
לא דחוף

12. הוראה לפי סעיף 8(ב) תבוצע בתום 24 שעות ממתן ההוראה, ואם הוגש ערר תוך זמן זה - יידחה ביצוע ההוראה עד קבלת החלטת הועדה הפסיכיאטרית בערר.

ביצוע הוראה
לאשפוז, לטיפול
מרפאתי או
לבדיקה

13. פסיכיאטר מחוזי שהורה על בדיקה פסיכיאטרית לפי סעיפים 5 או 6 או אשפוז לפי סעיף 8 או טיפול מרפאתי לפי סעיף 10 רשאי -

(1) למנות את מבצע ההוראה;

(2) להורות כי מבצע ההוראה יהיה זכאי לקבל בעת הצורך סיוע מהמשטרה;

(3) להסמיך את מבצע ההוראה וכן את השוטר המסייע להכנס לבית החולה או לכל בית חולים או לחצרים אחרים המפורטים בהוראה, כדי לבצעה, ולהשתמש בכוח

סביר הן לצורך הכניסה לחצרים והן לצורך ביצוע ההוראה;

דברי הסבר

ועדה פסיכיאטרית, שתדון בערר תוך תקופה קצרה ביותר ביצוע אשפוז לא דחוף יידחה עד לאחר מתן החלטתה ש הועדה.

סעיף 13 מוצע לפרט את הדרכים בהן יוצאו לפועל ההוראות לאשפוז ולטיפול במרפאה ואת סמכותו של הפסיכיאטר המחוזי בנושא זה.

סעיף 10 בסעיף זה מוצע חידוש לעומת המצב הקיים: מוצע לאפשר לפסיכיאטר מחוזי להורות על טיפול כפוי בחולה שלא במסגרת בית חולים אלא במרפאה בלבד: החולה ממשיך להיות כאדם תופשי ובלבד שימלא את חובתו להתייצב מדי פעם במרפאה לפי הוראות הרופא לשם קבלת הטיפול הדרוש לו.

סעיפים מוצע שעל החלטתו של פסיכיאטר מחוזי בענין 11 ו-12 אשפוז או טיפול כפוי ניתן יהיה לערור בפני

4) לקבוע את בית החולים שבו יאושפו החולה או את המרפאה שבה יקבל טיפול, או את מקום ביצוע הבדיקה ואת הפסיכיאטר הבודק;

5) לקבוע את תנאי האשפוז, הטיפול במרפאה או הבדיקה.

14. (א) הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו בזומתו הוא, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחמת היותו חולה, רשאי בית המשפט לצוות שהנאשם יאושפו בבית חולים או יקבל טיפול מרפאתי: החליט בית המשפט לברר את אשמתו של הנאשם לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982³ (להלן - חוק סדר הדין הפלילי), יהיה הצו שניתן כאמור בר"תוקף עד לתום הבירור, ומשתם או נפסק הבירור והנאשם לא זוכה - יחליט בית המשפט כשאלת האשפוז או הטיפול המרפאתי.

אשפוז או טיפול מרפאתי של נאשם על פי צו בית משפט

(ב) הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט מצא כי הוא עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, אולם החליט, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו בזומתו הוא, שהנאשם היה חולה בשעת מעשה ולפיכך אין הוא בר-עונשין, והנאשם עדיין חולה, יצווה בית המשפט שהנאשם יאושפו או יקבל טיפול מרפאתי.

(ג) לא יתן בית משפט צו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) אלא לאחר קבלת חוות דעת פסיכיאטרית, ולצורך כך יצווה כי הנאשם יובא לבדיקה פסיכיאטרית: הודיע הפסיכיאטר המחוזי לבית המשפט כי לא ניתן לערוך את הבדיקה הפסיכיאטרית אלא בתנאי אשפוז, רשאי בית המשפט לצוות על אשפוזו של הנאשם לשם עריכת בדיקה והסתכלות, לתקופה שיקבע בצו.

(ד) בית המשפט לא יתן צו לטיפול מרפאתי אלא אם כן סבר שאין בכך כדי לסכן את שלום הציבור או את שלום הנאשם.

(ה) לא מילא הנאשם אחר צו בית המשפט בענין טיפול מרפאתי, או חל שינוי לרעה במצבו הנפשי ונתמלאו בו התנאים למתן הוראת אשפוז לפי סעיף 8, יורה הפסיכיאטר המחוזי על אשפוזו; דין הוראת אשפוז לפי סעיף קטן זה כדין צו בית משפט, לכל דבר וענין.

(ו) לענין ערעור, דינו של צו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) כדין הרשעה.

(ז) הפסיכיאטר המחוזי יקבע באיזה בית חולים או מרפאה יבוצעו צו או הוראת אשפוז לפי סעיף זה.

15. (א) ציווה בית משפט על מעצרו של אדם, והוא סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם העצור או מטעם תובע כמשמעותו בסעיף 12 לחוק סדר הדין הפלילי (להלן - תובע), ואם על פי ראיות שהובאו לפניו בזומתו הוא, כי העצור חולה וכי מצבו מצריך אשפוז, רשאי בית המשפט לצוות שהמעצר יהיה בבית חולים שיקבע הפסיכיאטר המחוזי או כאגף פסיכיאטרי של בית סוהר, ובלבד שאם העצור נמצא בחקירה, יבטיח בית החולים את התנאים הדרושים לביצוע החקירה.

אשפוז עצור

(ב) לא יתן בית משפט צו לפי סעיף קטן (א) אלא לאחר שקיבל חוות דעת פסיכיאטרית, ולצורך כך יצווה כי העצור יובא לבדיקה פסיכיאטרית: הודיע הפסיכיאטר המחוזי לבית המשפט

דברי הסבר

שניתן נגדו צו כאמור לענין ייצוגו בבית המשפט והגשת ערעור.

מוצע להסדיר את סמכות בית המשפט לצוות על בדיקה כפויה ואשפוז כפוי של חולה החשוד בעבירה או נאשם בה, או שהוא עצור, ואת זכויותיו של מי

³ ס"ח התשמ"ב, עמ' 143; התשמ"ח, עמ' 184.

כי לא ניתן לערוך את הבדיקה הפסיכיאטרית אלא בתנאי אשפוז, רשאי בית המשפט לצוות על אשפוזו של העצור לשם עריכת בדיקה והסתכלות בבית חולים שיקבע הפסיכיאטר המחוזי, ובלבד שמשך האשפוז לא יעלה על תקופת תקפו של צו המעצר.

(ג) ניתן צו לפי סעיף זה, יראו את העצור כעת שהוא נתון באשפוז או בבדיקה כנמצא במשמורת כדין, ויחולו עליו הוראות סעיפים 18 ו-19 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, בשינויים המחוייבים.

כדיקת חשוד 16. התעורר חשש כי אדם שיש לכאורה ראיות המחשידות אותו בביצוע עבירה אך טרם הוגש נגדו כתב אישום, הוא חולה, רשאי בית המשפט, לפי בקשתו של תובע או של החשוד ואף ביזמתו הוא, לצוות כי החשוד ייבדק בבדיקה פסיכיאטרית, שלא בתנאי אשפוז, כדי לקבוע אם הוא חולה ואם הוא מסוגל לעמוד לדין.

ייצוגו של החולה תוכחות 17. צו לפי סעיפים 14 עד 16 לא ניתן אלא בנוכחות סניגורו של החולה, ואם אין לו – ימנה לו בית המשפט סניגור; בית המשפט רשאי ליתן צו כאמור שלא בנוכחות החולה אם שוכנע, על יסוד חוות דעת של פסיכיאטר מחוזי או של פסיכיאטר אחר שמינה הפסיכיאטר המחוזי, שאי אפשר לקיים את הדין בנוכחות החולה או שנוכחותו תזיק לבריאותו הנפשית.

עיון חזר ועזר 18. על צו לפי סעיף 15(א) ניתן להגיש בקשה לעיון חוזר, וכן ניתן לערער עליו ועל צוים לפי סעיפים 14(ג), 15(ב) ו-16, הכל כאמור בסעיפים 37 עד 39 לחוק סדר הדין הפלילי, בשינויים המחוייבים; הוגשה בקשה לעיון חוזר או הוגש ערר, רשאי בית המשפט לצוות על עיכוב ביצוע הצו.

אסמכתא וחובת ביצוע 19. (א) צו בית המשפט לאשפוז, לטיפול מרפאתי או לבדיקה פסיכיאטרית, ישמש אסמכתא למשטרה להביא את האדם למקום שהורה עליו הפסיכיאטר המחוזי.
(ב) קביעתו של פסיכיאטר מחוזי לפי סעיפים 14 ו-15 תחייב את בית החולים או את המרפאה שקבע, לפי הענין, לקבל את החולה לאשפוז, לטיפול מרפאתי או לבדיקה לצורך ביצוע צו בית המשפט.

העמדה לדין לאחר שחרור 20. אושפז נאשם על פי צו של בית משפט לפי סעיף 14(א) והוא שותרר לאחר מכן לפי סעיף 27(ד), רשאי היועץ המשפטי לממשלה להורות כי הנאשם יועמד לדין על העבירה שבה הואשם.

מינוי ראש שירותי בריאות הנפש ותפקידיו 21. (א) השר ימנה פסיכיאטר בשירות המדינה להיות ראש שירותי בריאות הנפש.
(ב) תפקידיו של ראש שירותי בריאות הנפש הם:
(1) לתכנן ולנהל את שירותי בריאות הנפש וכן לתאם בין כל המוסדות לבריאות הנפש;
(2) לפקח על בתי חולים ומרפאות;
(3) לפקח מבחינה מינהלית על הפסיכיאטרים המחוזיים לענין ביצוע תפקידיהם לפי חוק זה;
(4) להסדיר נוהלים בדבר עריכת רשומות פסיכיאטריות ולפקח על ההסדרים שנקבעו לשמירת סודיותם;
(5) להסדיר נוהלים בדבר העברת מידע רפואי שמותר או שחובה לגלותו לפי חוק.

ד כ ר י ה ס כ ר

סעיף 21 מצע ששר הבריאות ימנה במשרדו ראש שירותי בריאות הנפש לשם מילוי התפקידים שיועדו לו בחוק.
4 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 21, עמ' 459.

22. (א) ראש שירותי בריאות הנפש או מי שהוא הסמיך לכך בכתב מבין עובדי משרד הבריאות, רשאים לדרוש מידע לגבי חולה מכל עובד של בית חולים או של מרפאה, להיכנס לכל מוסד כאמור, לבדוק בו חולים ולערוך בו כל חקירה שימצא לנכון.

סמכויות לקבלת מידע

(ב) פסיכיאטר מחוזי רשאי, לשם ביצוע תפקידיו, להכנס לכל בית חולים או מרפאה שבמחוזו, וכן רשאי הוא לדרוש מידע מכל אדם ולערוך כל חקירה או בירור הדרושים לביצוע הוראות חוק זה.

(ג) אדם שראש שירותי בריאות הנפש או שפסיכיאטר מחוזי פנו אליו לפי סעיף זה, חייב לספק להם כל מידע שנדרש ממנו.

23. (א) השר ימנה חברים לוועדות פסיכיאטריות מחוזיות מתוך רשימות כמפורט להלן:
(1) רשימת משפטים הכשירים להתמנות שופטי בית משפט שלום, שערך שר המשפטים (להלן – רשימת המשפטים);

ועדה פסיכיאטרית מחוזית

(2) רשימת פסיכיאטרים בשירות המדינה, שערך השר, ושאינה כוללת פסיכיאטרים מחוזיים וסגניהם;

(3) רשימת פסיכיאטרים שאינם בשירות המדינה, שהגישה ההסתדרות הרפואית בישראל.

(ב) מתוך רשימת המשפטים ימנה השר בכל מחוז יושב ראש תורן וממלא מקומו; תפקידו של יושב ראש תורן יהיה לקבוע את המותבים של הוועדות כאותו מחוז ואת העניינים שבהם יטפלו.

(ג) ועדה פסיכיאטרית תדון במותב של שלושה שיתמנו אחד מתוך כל אחת מן הרשימות המפורטות בסעיף קטן (א); יושב ראש המותב יהיה החבר שנתמנה מתוך רשימת המשפטים.

(ד) ראש שירותי בריאות הנפש יהיה אחראי על הפעלת הוועדות ויקיים מעקב סדיר בנוגע לעניינים שבטיפולן.

24. לוועדה פסיכיאטרית יהיו נתונות הסמכויות של ועדת חקירה לפי סעיפים 8 עד 11 ו-27(ב) לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968.

סמכויות ועדה פסיכיאטרית

25. (א) הובא ענינו של חולה בפני הוועדה הפסיכיאטרית, תבדוק הוועדה את החולה; נבצר מן הוועדה לבדוק את החולה, רשאית היא לדחות את הדיון למועד אחר שתקבע ושלא יעלה על שבעה ימים, ולהאריך את תקופת האשפוז עד למועד הדיון.

נוכחות כדיון והשמעת טענות

(ב) מצאה הוועדה שיש צורך לבדוק את החולה בדיקה גופנית, תיערך הבדיקה בידי שני החברים הפסיכיאטרים או בידי אחד מהם בלבד, ויושב ראש הוועדה לא יהיה נוכח בה; דין בדיקה כאמור כדין בדיקת הוועדה כולה.

(ג) הוועדה תאפשר לחולה, לקרובו ולבאי כוחם – אם יש להם בא כוח – ובדיון בערר, גם לעורר ולבא כוחו ולפסיכיאטר המחוזי, להשמיע את טענותיהם בפניה; הוועדה רשאית לאפשר גם לאנשים נוספים, אם לדעתה הם נוגעים לענין, להשמיע את טענותיהם בפניה.

דברי הסבר

סעיפים 22 מוצע לקבוע את הסמכויות בדבר שחרור בריאות הנפש ושל הפסיכיאטר המחוזי לקבל – לצורך ביצוע תפקידיהם – מידע לגבי חולים. 23 עד 28 תולה, אישור חופשותיו, התורתו לבית החולים והעברתו לבית חולים אחר.

סעיף 22 מוצע לקבוע את סמכותו של ראש שירותי בריאות הנפש ושל הפסיכיאטר המחוזי לקבל – לצורך ביצוע תפקידיהם – מידע לגבי חולים.

ס"ח התשכ"ט, עמ' 28; התשל"ב, עמ' 28.

(ד) הדיון יערך כדלתיים סגורות ויהיו נוכחים בו החולה ובא כוחו, אם יש לו בא כוח: הועדה רשאית להרשות את נוכחותם של אנשים נוספים, אם לדעתה הם נוגעים לענין ונוכחותם דרושה לצורך הדיון.

(ה) סברה הועדה כי נוכחותו של החולה בדיון, כולו או חלקו, עלולה לפגוע בשלומו הגופני או הנפשי, רשאית הועדה, מנימוקים שיירשמו, לדון באותו חלק של הדיון שלא בנוכחותו.

26. הועדה הפסיכיאטרית תקבע את סדר הדיון בפניה במידה שלא נקבע בתקנות. סדר הדיון בועדה

27. (א) חולה המאושפז על פי צו בית משפט או הנמצא בטיפול מרפאתי על פי צו כאמור, תדון הועדה הפסיכיאטרית בענינו לפחות אחת לששה חדשים, וכן רשאית היא לדון בענינו בכל עת אם ביקש זאת החולה או המנהל. דיון תקופתי בענין חולה שאושפז או נמצא בטיפול מרפאתי על פי צו

(ב) בדיון כאמור בסעיף קטן (א) מוסמכת הועדה לאשר לחולה חופשות תוך תקופת הצו, בתנאים שחקבע, או לשחררו ללא תנאי.

(ג) החליטה הועדה לאשר לחולה חופשות, רשאית היא להסמיך את המנהל לקבוע את מועדיהן וכאלו תנאים יינתנו.

(ד) החליטה הועדה על שחרורו של חולה, תודיע על מועד השחרור לפסיכיאטר המחוזי, ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המחוז ולמשטרת ישראל.

28. (א) החולה, קרובו וכן היועץ המשפטי לממשלה רשאים לערער על החלטתה של ועדה פסיכיאטרית בפני בית המשפט המחוזי, בשבתו כדן יחיד: הערעור יוגש תוך ארבעים וחמישה ימים מהמועד שבו נמסרה לחולה או ליועץ המשפטי לממשלה, לפי הענין, הודעה על החלטתה. ערעור על החלטת ועדה פסיכיאטרית

(ב) שר המשפטים יקבע בתקנות את נוהל הגשת הערעור וסדרי הדיון בו.

29. מנהל רשאי, לפי שיקול דעתו, לשחרר חולה המאושפז שלא על פי צו של בית המשפט או לאשר לו חופשה. שחרור או חופשה בידי המנהל

30. התנגד חולה או קרובו לשחרור החולה מבית החולים, אין לשחררו אלא באישור הפסיכיאטר המחוזי: על החלטת הפסיכיאטר המחוזי ניתן לערור בפני הועדה הפסיכיאטרית. התנגדות לשחרור חולה

31. (א) אין להעביר חולה מבית חולים אחד למשנהו אלא בהסכמתו ובהסכמתם של המנהלים הנוגעים לענין: באין הסכמה כאמור יכריע בדבר הפסיכיאטר המחוזי של המחוז שבו נמצא בית החולים שאליו מבקשים להעביר את החולה, על החלטתו של הפסיכיאטר המחוזי ניתן לערור בפני הועדה הפסיכיאטרית באותו מחוז. העברת חולה

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי ראש שירותי בריאות הנפש, בנסיבות מיוחדות ובהתחשב בצרכי האשפוז, להורות על העברת חולה מבית חולים אחד למשנהו.

32. עזב חולה את בית החולים ללא רשות, לא חזר אליו מחופשה או נעדר ממנו מסיבה אחרת – חזרת חולה לבית חולים

(1) אם אושפז לפי צו של בית משפט, יודיע על כך המנהל למשטרת ישראל, אשר תדאג להחזרתו לבית החולים;

(2) אם אושפז לפי הוראת אשפוז, יודיע על כך המנהל לפסיכיאטר המחוזי: החליט הפסיכיאטר המחוזי על החזרתו לבית החולים, רשאי הוא להשתמש בסמכויות הנתונות לו בסעיף 13.

33. (א) בסעיף זה, "אמצעי כפיה" – בידוד או קשירה.

(ב) שימוש באמצעי כפיה לגבי חולה מאושפז יעשה רק במידה הדרושה לצורך הטיפול הרפואי בו או כדי למנוע סכנה לעצמו או לזולתו.

(ג) הוראה בדבר שימוש באמצעי כפיה תינתן בכתב בידי רופא לזמן מוגבל; במקרה חירום ובהעדר רופא רשאית אחות לתת הוראה כאמור.

(ד) השר יקבע בתקנות הוראות בדבר דרכי השימוש באמצעי כפיה, לרבות בדבר רישום בפנקס מיוחד ודרכי ניהולו.

34. (א) לא תישלל זכות מזכויותיו של חולה ולא תוגבל בדרך כלשהי, אלא על פי חוק.

(ב) המטרה העיקרית של אשפוז חולה בבית חולים הינה קבלת טיפול רפואי ואין לאשפוז אדם בבית חולים לשם הגנה על הציבור או עליו בלבד, אלא לפי הוראות חוק זה.

(ג) חולה המאושפז בבית חולים זכאי לקבל טיפול בהתאם למצבו הרפואי, הן הנפשי והן הגופני, בהתאם לתנאים ולהסדרים הנהוגים במערכת הבריאות בישראל.

(ד) חולה שאושפז בבית חולים רשאי –

(1) לשלוח ולקבל מכתבים סגורים ודברי דואר אחרים;

(2) לקבל אורחים בומנים ובתנאים שיקבע המנהל;

(3) לקיים קשר עם אנשים מחוץ לבית החולים.

(ה) מנהל רשאי להגביל זכויותיו של חולה לפי סעיף זה במידה שהדבר דרוש מטעמים רפואיים, ובלבד שלא תוגבל זכותו של החולה לשלוח מכתבים סגורים לעורך דינו, לאפוטרופסו, לפסיכיאטר המחוזי, לוועדה הפסיכיאטרית המחוזית וליועץ המשפטי לממשלה, או לקיים קשר אחר אתם.

(ו) חולה המתקבל לאשפוז יקבל טופס המפרט את זכויותיו וחובותיו וכן הסבר בעל פה על תוכנו מהרופא המקבל; לא היה החולה מסוגל להבין את תוכן הטופס מפאת מצבו הרפואי, יצוין הדבר בכתב בתיקו הרפואי, ותוכנו של הטופס יוסבר לו מיד לכשיאפשר זאת מצבו הרפואי.

(ז) עותק מטופס זכויות החולה וחובותיו יוצג בכל מחלקה פסיכיאטרית במקום בולט.

(ח) חולה המאושפז מרצונו לא יקבל טיפול רפואי, למעט טיפול חירום, אלא בהסכמתו; סירב חולה המאושפז כאמור לקבל טיפול רפואי כפי שקבע לו המנהל, רשאי המנהל לשחררו.

(ט) חולה שאושפז אשפוז כפוי או שניתנה לגביו הוראה לטיפול מרפאתי, יינתן לו טיפול לפי מצבו הרפואי אף למרות התנגדותו; טיפולים מיוחדים שיפורטו בתקנות ינתנו רק בהתאם להוראות שייקבעו בהן.

(י) חולה ישותף במידת האפשר בתוכנית הטיפול בו.

(יא) חולה זכאי לקבל מידע רפואי בקשר למצבו; המידע ימסר לו לפי שיקול דעתו של הרופא.

35. השר רשאי לקבוע בתקנות הוראות בדבר העסקתו של חולה בעיסוקים הקשורים בתוכנית ריפוי בעיסוק או בתוכנית שיקום; אין בהעסקתו של חולה כאמור משום יצירת קשר של עובד ומעביד בין החולה לבין המעסיק.

דברי הסבר

סעיף 33 מוצע להסדיר את השימוש באמצעי כפיה כלפי מעיפים מוצע כי סעיפים אלו יהיו מגילת זכויותיו של החולה ומגבלותיו של שימוש כאמור. 34 עד 36 החולה המאושפז, ויאפשרו להעסיק את החולה כריפוי בעיסוק ובשיקום, ויקבעו את זכותו של החולה לגבי נכסיו.

36. אין באשפוזו של חולה כדי לפגוע בזכותו להמשיך ולנהל את נכסיו, אלא אם כן קבע המנהל בכתב שאין החולה מסוגל לדאוג לענייניו: על קביעתו של המנהל רשאי החולה לערור בפני הועדה הפסיכיאטרית.
37. הפסיכיאטר המחוזי יודיע ליועץ המשפטי לממשלה וליושב ראש התורן של הועדה הפסיכיאטרית המחוזית, על מתן הוראת אשפוז והוראה לטיפול מרפאתי, וכן על הוצאת צו אשפוז וצו לטיפול מרפאתי.
38. (א) מנהל יודיע לראש שירותי בריאות הנפש על קבלתו של חולה לבית החולים: בהודעה כאמור יצויין, בין היתר, אם החולה אינו יכול לדאוג לענייניו ואם יש לו אפוטרופוס: כמו כן יודיע המנהל כאמור על שחרורו של החולה מבית החולים, על העברתו לבית חולים אחר או על פטירתו. (ב) מנהל מרפאה יודיע לראש שירותי בריאות הנפש על קבלתו של חולה לטיפול מרפאתי כפוי, על שחרורו ממנו או על פטירתו. (ג) מנהל או מנהל מרפאה, לפי העניין, יודיעו לפסיכיאטר המחוזי וליושב ראש התורן של הועדה הפסיכיאטרית המחוזית על קבלתו של חולה לאשפוז כפוי או לטיפול מרפאתי לפי הוראה.
39. (א) קיבל ראש שירותי בריאות הנפש מידע לגבי חולה אשר אינו מסוגל לנהל את ענייניו ואין לו אפוטרופוס, כי יש צורך לעשות לגבי נכסיו פעולה משפטית שאינה סובלת דיחוי, יודיע על כך לאפוטרופוס הכללי וכן יודיע לו כל אימת שחדל הצורך לעשות פעולה משפטית כאמור. (ב) קיבל האפוטרופוס הכללי הודעה כאמור בסעיף קטן (א) רישה, רשאי הוא, אם ראה צורך בכך, לעשות לגבי נכסיו החולה כל פעולה משפטית שאינה סובלת דיחוי, כולל כינוס נכסים ומילוי התחייבויות כספיות והוראות סעיף 72 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, התשכ"ב-1962⁶, יחולו, בשינויים המחוייבים, לענין שמיעת דעתם של קרובי החולה. (ג) תפקידו של האפוטרופוס הכללי יסתיים באחת מאלה: (1) משקיבל הודעה לפי סעיף קטן (א) סיפה; (2) משנתמנה לחולה אפוטרופוס; (3) משקבע בית המשפט שאין עוד צורך במילוי תפקידו של האפוטרופוס הכללי: הוראות סעיף 63 לחוק הכשרות המשפטית יחולו, בשינויים המחוייבים לפי הענין, על סיום תפקידו של האפוטרופוס הכללי.
40. השר, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות כללים ומכחנים לפיהם ייגבו דמי אשפוז מחולה שאושפז בבית חולים, ובלבד שלא ייגבו דמי אשפוז מחולה שאושפז על פי צו של בית משפט או מחולה שהמדינה חייבת לשאת בהוצאות אשפוזו לפי כל דין.
41. (א) מי שהגיע אליו ידיעה לגבי אדם תוך כדי ביצוע חוק זה או בקשר לביצועו, חייב לשמרה בסוד ולא לגלותה אלא באחת מנסיבות אלה: (1) האדם שעליו המידע הסכים במודע ובכתב לגילוי, וכל עוד לא ביטל בכתב את הסכמתו האמורה; (2) גילוי המידע דרוש, לדעת הרופא המטפל, לשם טיפול באותו אדם או לשם ביצוע חוק זה והתקנות לפיו; (3) קיימת חובה או רשות בחוק לגלות את המידע;

ד ב ר י ה ס ב ר

- סעיפים 37 עד 39 על קבלתם של חולים לבתי חולים ולמרפאות במגמה לצייד במידע זה את הגורמים שתפקידם לטפל בחולה או לפקח על הטיפול בו, וכן כדי לאפשר נקיטת פעולות משפטיות דחופות לגבי רכושו.
- סעיף 40 מוצע להסמיך את שר הבריאות, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, להסדיר בתקנות את נושא תשלום דמי אשפוזו של חולה בבית חולים.

⁶ ס"ח התשכ"ב, עמ' 120; התשמ"ה, עמ' 81. הצעות חוק 2005, י"ח בתמוז התש"ן, 11.7.1990.

(4) הוא הורשה לכך כידי בית משפט;

(5) הוא נדרש, במסגרת ניהול חקירה ובהסכמת מנהל או הפסיכיאטר המחוזי, להשיב על שאלות שמציג לו מי שמוסמך לנהל חקירה על ביצוע עבירות.

(ב) אין סעיף זה בא לאסור על רופא למסור מידע על מצבו של חולה לחולה, לאפוטרופסו או לקרובו, לפי שיקול דעת הרופא.

42. על אף האמור בסעיף 41, מותר למסור מידע לצרכי מחקר או תכנון שירותים רפואיים, על פי כללים שיקבע השר בתקנות, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת; מי שהגיע לידי מידע כאמור לא יפרסם בכל דרך שהיא פרטים שיש בהם כדי לזהות חולה.

מסירת מידע לצרכי מחקר

43. (א) רופא הגותן תעודה בדבר היותו של אדם חולה כשהוא יודע שאינו חולה, או כשלא עשה את הדרוש כדי להיווכח אם הוא חולה או לא, דינו - מאסר חמש שנים.
(ב) מי שגרם ביודעין לאשפוזו של אדם בבית חולים ללא צורך או שלא כדין, דינו - מאסר חמש שנים.

עבירות ועונשין

(ג) המשתמש בבית חולים או במרפאה כלפי חולה באמצעי כפיה שלא על פי הוראות חוק זה, דינו - מאסר שלוש שנים.

(ד) מי שעשה מעשה או נמנע מעשות מעשה כדי לשלול מאדם זכות הניתנת לו לפי חוק זה או כדי להכביד על מימושה, וכן העובר עבירה על הוראות חוק זה שאין עונש אחר בצדה, דינו - מאסר שנה.

44. הוראות חוק זה יחולו, כשינויים המחוייבים, על חולה שנעצר לפי חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, או שהועמד לדין לפני בית דין צבאי או שהואשם בהליך של חקירה מוקדמת לפי אותו חוק, וכל מקום בחוק זה שבו מזוהר בבית-משפט - לרבות בית דין צבאי או שופט חוקר במשמע; לענין זה יראו -

חולה שנעצר לפי חוק השיפוט הצבאי, או שהועמד לדין בבית דין צבאי

(1) בסעיף 18 - כאילו מדובר בערעור לפי סעיף 240(ד) לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955;

(2) בסעיף 20 - כאילו במקום "היועץ המשפטי לממשלה" נאמר "הפרקליט הצבאי הראשי";

(3) בסעיף 27(ד) - כאילו במקום "לפרקליט המחוז" נאמר "לפרקליט הצבאי הראשי";

(4) בסעיף 34(ה) - כאילו אחרי "לועדה הפסיכיאטרית המחוזית" נאמר "לפרקליט הצבאי הראשי";

(5) בסעיף 37 - כאילו אחרי "ליועץ המשפטי לממשלה" נאמר "לפרקליט הצבאי הראשי".

45. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, לרבות בדבר הגשת דינים וחשבונות על הטיפול בחולים בבתי חולים וכמרפאות, קביעת טפסים ונוסחים ואופן ופרטי הדיווח לפי סעיפים 37 עד 39.

ביצוע ותקנות

46. חוק לטיפול בחולי נפש, התשט"ו-1955⁶ - כולל.

ביטול

47. תחילתו של חוק זה ביום.....

תחילה

דברי הסבר

בסעיף 44 מוצע להחיל את הוראות החוק המוצע הנוג' עות לצווי בית משפט בדבר בדיקה או אשפוז, גם על חיילים העומדים לדין בפני בית דין צבאי.

בסעיפים אלה מוצע להכטיח את השמירה על סודיות המידע בכל הקשור לחולה הנפש ואת התנאים שבהם ניתן לגלותו.

חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוחלינו

⁷ ס"ח התשס"ו, עמ' 171; התשמ"ח, עמ' 66.

הצעות חוק 2005, י"ח בתמוז התשס"ו, 11.7.1990

⁸ ס"ח התשס"ו, עמ' 121.

250

סודר בסדר-צילום, דפוס הממשלה, ירושלים

ISSN 0334-3030

המחיר 1.68 שקל חדש